

6. Scenariusz lekcji: „Życie pod sowiecką okupacją w czasie II wojny światowej na przykładzie mieszkańców Grodna we wrześniu 1939 roku”

Przedmiot: Historia

Klasa: 8 klasa szkoły podstawowej

Czas trwania: 45 minut

Cele lekcji:

Cele ogólne:

1. Poznanie wydarzeń związanych z obroną Grodna we wrześniu 1939 roku oraz ich wpływu na życie mieszkańców miasta.
2. Zrozumienie, jak po agresji ZSRS na Polskę życie cywilów w Grodnie zmieniło się pod sowiecką presją.
3. Poznanie form działalności ruchu oporu w Grodnie i na wschodnich ziemiach Polski w okresie 1939-1941.

Cele szczegółowe:

1. Uczniowie potrafią opisać wydarzenia związane z obroną Grodna oraz postawę polskich żołnierzy i cywilów w obliczu agresji sowieckiej.
 2. Uczniowie rozumieją, jak zmieniło się życie ludzi w Grodnie po zajęciu miasta przez Armię Czerwoną.
 3. Uczniowie rozpoznają formy oporu przeciwko okupacji sowieckiej, które pojawiły się po zajęciu Grodna.
 4. Uczniowie potrafią wskazać, jakie były trudności w życiu pod sowiecką presją, m.in. w kontekście politycznym, społecznym i wojskowym.
-

Metody pracy:

- Praca z materiałem filmowym (serial „Grażyna Lipińska-Niepokonana”).
 - Dyskusja klasowa.
 - Analiza wydarzeń historycznych w kontekście życia pod sowiecką presją
-

Materialy:

- Mapy sytuacyjne z września 1939 roku (Grodno, front wschodni).
 - Prezentacja multimedialna z kluczowymi informacjami o Grażynie Lipińskiej i obronie Grodna.
 - 3. odcinek serialu o Grażynie Lipińskiej.
<https://www.youtube.com/watch?v=uDYqIT1rBYo&list=PLqh0OnxCcUeTXM6S7iV5pJ1pSx9ItI1cT&index=3>
 - Reprodukcje zdjęć z obrony Grodna.
-

Przebieg lekcji:

1. Wstęp (5 minut)

- Powitanie i wprowadzenie w temat lekcji.
- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: Z jakimi symbolami kojarzy im się komunizm?
- Uczniowie mogą podzielić się krótkimi informacjami, które pamiętają z wcześniejszych lekcji historii.
- Nauczyciel wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z niewolą sowiecką (NKWD, wywózki, przesłuchania, paszportyzacja, propaganda, donoszenie, łagry).

2. Prezentacja materiału (10 minut)

- **Prezentacja multimedialna** dotycząca Grażyny Lipińskiej i obrony Grodna:
 - **Tło wydarzeń** – krótka charakterystyka sytuacji politycznej i militarnej w Polsce we wrześniu 1939 roku i informacja o obronie Grodna.
 - Jakie organizacje/institucje powstały na terenach okupowanych: wymień ich nazwy i podaj, czym się zajmowały (Służba Zwycięstwu Polsce, ZWZ od listopada 1939 r., harcerstwo).
 - Formy oporu cywilnego: tajne komplety, malowanie symboli PW i haseł przeciw okupantowi, mały sabotaż.

Czym jest totalitaryzm: porównanie komunizmu, nazizmu i faszystów oraz metod represji stosowanych przez te systemy.

3. Analiza filmu /Dyskusja (20 minut)

- o Nauczyciel prezentuje 3. odcinek serialu o Grażynie Lipińskiej. <https://www.youtube.com/watch?v=uDYqIT1rBYo&list=PLqh0OnxCcUeTXM6S7iV5pJ1pSx9ItI1cT&index=3>

Nauczyciel prosi uczniów, żeby w trakcie oglądania filmu podzielić kartkę na dwie części i wypisać symbole, które się pojawiają w filmie dot. Polski niepodległej (np. godło II RP, portret J. Piłsudskiego i E. Rydza-Śmigłego) oraz komunizmu (np. flaga, pochód 7 listopada – rewolucja październikowa, gazeta „Prawda”, portret Stalina), które zobaczą w filmie.

Po obejrzeniu filmu otwarta rozmowa z uczniami na temat życia pod sowiecką presją w Grodnie.

Nauczyciel pyta jaki stosunek mieli Polacy do symboliki sowieckiej? Z czym to było związane?

- o Jakie zmiany wprowadzili sowieci po zajęciu Grodna?
- o Jakie były największe trudności życia pod sowiecką okupacją?
- o Jak rozumieją sowieckie powiedzenie „Dajcie mi człowieka, a paragraf się znajdzie”?
- o Jakie metody represji stosowane przez ZSRS miały największy wpływ na życie ludzi?
- o Jakie formy oporu były najczęściej stosowane w obliczu sowieckiej okupacji? Porównaj z działalnością na terenach okupowanych przez III Rzeszę (GG) – czym był symbol Polski Walczącej (kotwica).

5. Podsumowanie i zakończenie lekcji (5 minut)

- **Nauczyciel:** Podsumowanie lekcji, zestawienie sytuacji na terenach okupowanych przez III Rzeszę i ZSRS. Ukazanie roli konspiracji na przykładzie działalności Grażyny Lipińskiej.
- **Zadanie domowe:** Napisanie krótkiego eseju na temat: „Jak życie mieszkańców Grodna zmieniło się po wkroczeniu Armii Czerwonej?” lub „Jakie formy oporu pojawiły się w Grodnie po 17 września 1939 roku?”

Materiały pomocnicze:

- Mapa terenów okupowanych.
- Publikacja IPN o Grażynie Lipińskiej.
- Reprodukcyjne zdjęć z terenów GG i okupacji sowieckiej.

Karta pracy nr 6

Na podstawie obejrzanego odcinka serialu o Grażynie Lipińskiej wypisz pojawiające się symbole Polski niepodległej oraz komunizmu.

Niepodległa Rzeczpospolita	komunizm/ZSRS

Praca w grupach:

1. Jaki stosunek mieli Polacy do symboliki sowieckiej? Z czym to było związane?

2. Jakie zmiany wprowadzili sowieci po zajęciu Grodna?

3. Jakie były największe trudności życia pod sowiecką okupacją?

4. Jakie metody represji stosowane przez ZSRS miały największy wpływ na życie ludzi?

Pytanie do wszystkich: Jakie formy oporu były najczęściej stosowane w obliczu sowieckiej okupacji? Porównaj z działalnością na terenach okupowanych przez III Rzeszę (Generalne Gubernatorstwo) – czym był symbol Polski Walczącej (kotwica)?
